Autor Guste Santini
Nedjelja, 28 Siječanj 2001 20:22

Direktor Svjetske banke za Hrvatsku Andrew Vorkink rekao je u srijedu: **"Svjetska banka i Republika Hrvatska suglasne su oko nužnosti nastavka i ubrzanja gospodarskih reformi, kao i potrebe jasne strategije koja će se moći provesti vladinom akcijom, ali i potporom hrvatskog naroda".**
Dalje dodaje:
"Razgovarali smo o tome, kako napraviti program hrvatske Vlade, koji će uključivati strategiju o povečanju proizvodnje u Hrvatskoj u budućnosti".
(Hina, Financijski servis, 25. siječnja 2001.).

Nakon desetljeća što smo bili čudo i čudovište inozemni nam partneri sasvim neuvijeno daju lekcije. Jasno, u maniri uglađene gospode, njihova je interpretacija o nužnosti dinamiziranja privredne aktivnosti sročena na način da Hrvatska sačuva "izgubljeni" obraz.

To što su se mnogi hrvatski ekonomisti zalagali za koncepciju i strategiju razvoja smatrali smo je putujućom komedijaškom grupom samozaljubljenih ekonomista. Kao što se to obično i događa "lakrdijaše" nije nitko slušao.

Pa, što se to onda dogodilo da ugledni stručnjak iz Svjetske banke sasvim precizno eksplicira (naloži) zadaću koju hrvatska Vlada ima odraditi.

Ne dovodeći u pitanju humanizam predstavnika Svjetske banke, kao i sklonost prema Hrvatskoj, razlozi za njegovu reakciju su savim prizemni.

Prvo, IV kvartal 2000. g. pokazuje znakove usporavanja privredne aktivnosti. Cijene nisu pratile to smirivanja i u studenom 2000.g. mjesečni rast cijena proizvođača iznosi fanstastičnih 3.4%, što na godišnjem nivou daje rast cijena od gotovo 50%. Međugodišnji kumulativni indeksi rasta cijena manji su od međugodišnjih mjesečnih stopa rasta cijena, što znači da će se cijene povećavati. U tim i takvim uvjetima govorimo o povećanju privredne aktivnosti (da li je to alibi za prijevremene izbore!?) uz istovremeno prepolavljanje stope inflacije. Lijepo zvuči - nažalost - nije ostvarivo.

Drugo, dug Republike Hrvatske približava se iznosu od 10 milijardi dolara, što iznosi gotovo 50% domaćeg društvenog proizvoda. Pretpostavimo li da je prosječna kamatna stopa inozemnog duga 8% jednostavno je izračunati da nam za servisiranje duga treba rast od najmanje 4%. Ovome se treba pridodati dinamiziranje privredne aktivnosti da se realno maknemo od nule, što zahtjeva rast bar od narednih 3%. Uopće ne spominjemo demografske investicije i nužnost rasta dohotka per capita kako bi se povečala štednja, investicije, proizvodnja itd. Vlada smatra da bi ove godine rast domaćeg proizvoda mogao iznositi više od 4%. To znači da će cijelo povečanje proizvodnje ići na servisiranje inozemnog duga. Osobno smatram da se u ovoj godini neće ostvariti rast od 2.5% bez turističke aktivnosti. Pojam "osim turizma " treba shvatiti (isčitati) u kojoj mjeri je to strateška grana za Hrvatsku, a mi raspravljamo kako je rasprodati.

Treće, Hrvatska kao mala nerazvijena, tranzicijska i nužno otvorena zemlja ima sužene prostore djelovanja u odnosu na zemlje "velikog nacionalnog tržišta". U tom smislu

preslikavanja iskustava zemalja "velikog nacionalnog tržišta" i visokog dohotka per capita je transplantacija s tragičnim posljedicama po Hrvatsku. Prema tome, nije sporno da li Hrvatska treba konvergirati prema euru (cilj). Sporno je i dvojno, po meni sasvim jasno, da Hrvatska naprosto nije u stanju to učiniti. O tome sam na ovim stranicama nebrojeno puta pisao i čitatelja molim da pročita moje eseje u svezi s tečajem kune. Za razliku od prethodne vlasti kada je kuna bila politički cilj, danas kunu treba postaviti kao ekonomski cilj. Stabilna kuna kao politički cilj rezultirala je ovim nivoom zaduženja prema inozemstvu - 10 milijardi dolara. Ekonomski cilj pretpostavlja da tečaj postaje nezavisna varijabla, a ostale makroekonomske varijable su u funkciji te i takve nezavisne varijable.

Četvrto, participacija države u društvenom proizvodu može se odrediti kao maligni tumor koji je dramatično metastazirao i dalje se progresivno razvija. Prvi korak je spoznaja, u procesu koji bi imao biti dijagnosticiran, definiranjem poreznog kapaciteta hrvatske privrede, a ne željama saborskih zastupnka kako da njegova izborna baza dobije što više sredstava. Kada bi se odredio porezni kapacitet tada bi bilo jasno koju terapiju valja provesti Sabor da bi se najprije zaustavila ekspanzija malignog procesa, a potom odstranio tumor. Ovo je teško očekivati, jer do dana današnjeg Ministarstvo financija nije smatralo za potrebno da preispita događanja u bankarskom sistemu Hrvatske, koja su nas koštala 50 milijardi kuna. Ovo je moguće ako se shvati odnos između sistema i politike, njihove uzajamnosti, njihove određenosti u funkciji vremena, kao i cijene koju nužno izaziva varijabilnost instrumenta ekonomske politike.

Jasno, da bi se moglo i dalje nabrajati, ali i to, kao što čitatelj vidi iz iznijetog, nema smisla. Stvari su dramatične i nije moguće tekućim političkim interesima i tekućom ekonomskom politikom izmijeniti ih do te mjere da bi bila moguća radikalno drugačija ocijena.

Na kraju, trebamo se zahvaliti predstavnicima Svjetske banke koji su nam - konačno - eksplicitno ukazali da nastavak prisutnih trendova nije moguće održati niti u kratkom roku. Zato su besmisleni novi zakoni, nova riješenja, nove izjave, dok Hrvatska ne definira svoje ciljeve koncepcijom i strategijom razvoja. Koncepcija za privredu ima jednako značenje kao Ustav za socijalno uređenje hrvatske države. Koncepcija znači jasno određenje koji su postavljeni ciljevi, strategija kojim putem ćemo ih ostvariti, a operativna politika kako ćemo ih ostvariti. Taktika (ekonomska politika) znači izbor najjeftinijeg puta. I to je to. Ništa više.